

Prof. dr hab. inż. Ignacy Dudzikowski,
Politechnika Wrocławska,
Wydział Elektryczny,
Instytut Maszyn, Napędów i Pomiarów Elektrycznych,
ul. Smoluchowskiego 19, 50-372 Wrocław

Wrocław 28.06.2013

Recenzja rozprawy doktorskiej

**mgr inż. Stanisława Gawrona p.t. „Prądnica synchroniczna ze wzbudzeniem
hybrydowym”**

opracowanej pod kierunkiem prof. dr hab. Tadeusza Glinki

Recenzja została opracowana na zlecenie Dziekana Wydziału Elektrycznego Politechniki
Śląskiej

1. Ocena wyboru tematu rozprawy

Praca doktorska „**Prądnica synchroniczna ze wzbudzeniem hybrydowym**” dotyczy aktualnej i intensywnie rozwijanej w ostatnich latach problematyki maszyn elektrycznych wzbudzanych magnesami trwałymi, a w szczególności analizy, modelowania, projektowania i badań prądnic synchronicznych o wzbudzeniu hybrydowym.

Intensywny rozwój konstrukcji maszyn elektrycznych z magnesami trwałymi spowodowany został, w ostatnich latach, postępem technologicznym w dziedzinie materiałów magnetycznych, energoelektronice, a także rozwojem metod obliczeniowych i związanych z tymi metodami programów. Od ponad 30 lat w analizie przetworników elektromechanicznych stosuje się metody komputerowe rozwiązywania równań pola elektromagnetycznego, w tym metodę elementów skończonych.

Ze względu na dużą sprawność i generowanie energii elektrycznej w całym zakresie prędkości obrotowej prądnice wzbudzone magnesami trwałymi znalazły szerokie zastosowanie w energetyce odnawialnej, szczególnie w elektrowniach wiatrowych i wodnych małej i średniej mocy. Trudności techniczne sprawia współpraca tych prądnic z siecią energetyczną. Wynika to ze zmian napięcia i częstotliwości spowodowanych zmianą prędkości turbiny wiatrowej.

Tematyka rozprawy jest ukierunkowana na problem stabilizacji i regulacji napięcia w prądnicie synchronicznej z magnesami trwałymi, przez zastosowanie dodatkowego wzbudzenia elektromagnetycznego. Branżowy Ośrodek Badawczo Rozwojowy „Komel”),

w którym pracuje Doktorant, jest wiodącym ośrodkiem w kraju w zakresie maszyn z magnesami trwałymi. Przedstawiona do oceny rozprawa doktorska znajduje się w głównym nurcie współczesnego projektowania maszyn elektrycznych za pomocą współczesnych metod i technik obliczeniowych.

Tematykę rozprawy uważam więc za aktualną i nowoczesną. Szerokie spektrum problemów, które pojawiły się w trakcie wykonywania badań, jak również nowoczesność tematyki z punktu widzenia techniki gwarantują, że badania mogą a nawet powinny być kontynuowane w przyszłości.

2. Cel i teza naukowa rozprawy

Praca Pana mgr inż. Stanisława Gawrona jest wynikiem systematycznych badań nad prądnicami wzbudzanymi magnesami trwałymi.

Przedmiotem rozprawy są badania dotyczące opracowania metodyki uzyskania optymalnego rozwiązania konstrukcyjnego prądnic z podwójnym obwodem magnetycznym wzbudzenia.

Autor formułuje cel pracy, który sprowadza się do opracowania zweryfikowanych pomiarowo: modelu matematycznego, algorytmów i programów wspomagających projektowanie prądnic ze wzbudzeniem hybrydowym.

Biorąc pod uwagę fakt, że w dostępnej literaturze problematyka hybrydowego wzbudzenia prądnic synchronicznych nie jest dostatecznie rozwiązana, tak postawiony cel pracy uważam za w pełni poprawny i uzasadniony.

Autor sprecyzował jedną tezę naukową rozprawy. Zagadnienie naukowe jakie postawił sobie do rozwiązania zostało określone logicznie i precyzyjnie. Prezentowane wyniki obliczeń i pomiarów mające na celu udowodnienie postawionej tezy są przedstawione w sposób czytelny i przejrzysty.

3. Ocena merytoryczna rozprawy

Praca zawiera 162 strony. Składa się z ośmiu rozdziałów i spisu literatury (84 pozycje, w tym 8 prac własnych Doktoranta) oraz 6 załączników. Rozprawę zaliczam do grupy prac teoretyczno - eksperymentalnych. Stanowi ona istotny wkład w rozwój maszyn synchronicznych o wzbudzeniu hybrydowym. Autor wykazał się wysokim stopniem opanowania teorii maszyn synchronicznych (z magnesami trwałymi oraz o wzbudzeniu elektromagnetycznym), modelowania, projektowania oraz badań eksperymentalnych. Praca

jest napisana bardzo przejrzysto. Zawiera wprowadzenie wraz z przeglądem literatury dotyczącym aktualnego stanu zagadnienia, poprawnie sprecyzowaną tezę oraz jednoznacznie sformułowane cele pracy (rozdział 1).

W rozdziale 2 Autor przedstawił analizę dwuwymiarową trzech modelowych prądnic synchronicznych: z magnesami trwałymi, o wzbudzeniu elektromagnetycznym oraz hybrydowej. Prądnicę wzbudzaną magnesami trwałymi oraz prądnicę wzbudzaną elektromagnetycznie służy do porównania ich parametrów z parametrami opracowanej prądnicy hybrydowej.

W obszernym rozdziale trzecim Doktorant przedstawił trójwymiarową analizę obwodów magnetycznych 3 analizowanych prądnic wykonaną za pomocą programu Ansoft Maxwell 3D. Zamieścił w nim również obliczone przebiegi czasowe indukowanych napięć oraz ich analizę harmoniczną.

Rozdział czwarty poświęcony jest wyznaczaniu reaktancji synchronicznej prądnicy ze wzbudzeniem hybrydowym. W rozdziale tym Autor przedstawił również zbudowane stanowisko pomiarowe do wyznaczania reaktancji synchronicznej metodą zanikania prądu stałego.

W rozdziale piątym Doktorant przedstawił opracowany model matematyczny prądnicy ze wzbudzeniem hybrydowym, pracującej w stanie ustalonym oraz schemat blokowy procesu obliczeń projektowych prądnic o wymaganej charakterystyce zewnętrznej. Zamieścił również wyniki obliczeń charakterystyk zewnętrznych prądnicy hybrydowej, przy różnych wartościach współczynnika mocy.

Rozdział szósty zawiera wybrane wyniki wykonanych w szerokim zakresie badań laboratoryjnych trzech wykonanych modeli fizycznych prądnic synchronicznych: wzbudzonej magnesami trwałymi, o wzbudzeniu elektromagnetycznym oraz hybrydowej. Rozdział ten zawiera również analizę porównawczą wyznaczonych pomiarowo parametrów opracowanej prądnicy o wzbudzeniu hybrydowym z parametrami dwóch pozostałych będących odniesieniem.

W rozdziale siódmym porównano obliczone metodą 2D i 3D parametry prądnicy z parametrami wyznaczonymi eksperymentalnie.

Rozdział 8 zawiera posumowanie i wnioski końcowe.

Do głównych osiągnięć Autora zaliczam:

- zaproponowane rozwiązanie prądnicy synchronicznej ze wzbudzeniem hybrydowym równoległym, umożliwiające stabilizację jej napięcia przy różnych wartościach mocy obciążenia i różnych wartościach współczynnika mocy,

- opracowanie modeli matematycznych prądnic: wzbudzonej magnesami trwałymi, jawno-biegunowej wzbudzonej elektromagnetycznie oraz hybrydowej,
- opracowanie metodologii projektowania prądnicy ze wzbudzeniem hybrydowym równoległym,
- opracowanie dokumentacji konstrukcyjnej, wykonanie modeli fizycznych prądnic i obszernych badań eksperymentalnych.

Oceniając pracę chcę podkreślić, że została wykonana na wysokim poziomie naukowym w pełnym cyklu badawczym: analiza teoretyczna – elektromagnetyczne obliczenia projektowe - wykonanie modeli fizycznych – badania eksperymentalne. Praca jest wartościowa z punktu widzenia wiedzy na temat analizy, modelowania i projektowania hybrydowych prądnic synchronicznych.

Tematyka będąca przedmiotem pracy ma charakter rozwojowy.

Praca potwierdza wysokie kwalifikacje Autora i wnosi oryginalny wkład naukowy. Ma dużą przydatność praktyczną szczególnie w projektowaniu i badaniach prądnic synchronicznych.

W pracy brak jest moim zdaniem poważniejszych uchybień.

W trakcie zapoznawania się z treścią pracy nasunęło mi się kilka pytań i uwag dyskusyjnych, do których prosiłbym o komentarz ze strony Doktoranta.

- 1) Dla jakiej temperatury (magnesów i uzwojeń) wykonano obliczenia parametrów prądnic i porównanie wyników obliczeń z wynikami pomiarów? Czy podczas pomiarów temperatura tych elementów była kontrolowana?
- 2) Jaka jest niepewność pomiarów? Jest to istotne w kontekście porównania wyników obliczeń z wynikami pomiarów.
- 3) Jaka jest interpretacja fizyczna zależności (5.13)?
- 4) Z zależności (5.14) wynikałoby , że w modelu matematycznym prądnicy hybrydowej pominięto nasycenie obwodu magnetycznego w tej części prądnicy, która jest wzbudzana elektromagnetycznie. W założeniach do modelu matematycznego (str.89) takiego uproszczenia nie ma.
- 5) Z programu badań prądnic modelowych zamieszczonego w załączniku 6 wynika , że mierzony był również moment zaczepowy. Jaka jest wartość momentu zaczepowego w prądnicy hybrydowej a jaka w prądnicy wzbudzonej magnesami trwałymi? Z rysunków 3.4 i 3.24.c wynika, że w jednej zastosowano skos magnesów, a w drugiej nie.

4. Uwagi szczegółowe

Podczas czytania pracy zauważyłem drobne błędy edytorskie i redakcyjne. Niektóre z nich przytaczam:

- str.24,3g i inne: zamiast „funkcjami celu” powinno być „celami,”
- str.25,2g i inne: zamiast „monografia” powinno być „rozprawa” lub „praca”
- str. 62;rys3.17; na osi rzędnych zamiast Bpm powinno być Bem,
- str.90; w zależnościach 5.4 i 5.5 zamiast kąta delta powinien być kąt alfa,
- str102:rys.6,8; oznaczenie przebiegów czasowych napięć jest błędne; powinno być odwrotnie.

Usterki te nie mają wpływu na pozytywną ocenę pracy.

5. Konkluzja recenzji

Stwierdzam, że rozprawa jest napisana bardzo komunikatywnie i starannie. Układ pracy jest precyzyjny i logiczny, a strona graficzna jest wręcz wzorowa. Wnioski końcowe uzyskane w pracy są poprawne i mają duże znaczenie praktyczne.

Przedstawione wcześniej uwagi ogólne i szczegółowe nie obniżają mojej pozytywnej oceny pracy.

Wyniki badań zawarte w rozprawie upoważniają do jednoznacznego stwierdzenia, że została udowodniona teza oraz osiągnięto założone cele pracy.

Przedstawiona rozprawa dowodzi, że Doktorant umiejętnie korzysta z najnowszej literatury w obranej dziedzinie wiedzy, podchodzi do niej krytycznie, a ponadto potrafi twórczo rozwijać osiągnięcia innych autorów.

Doktorant wykazał się dobrą znajomością teorii maszyn elektrycznych, nowoczesnej metodyki modelowania złożonych obiektów fizycznych, technik programowania i badań eksperymentalnych. Posiadaną wiedzę potrafi zastosować do celów praktycznych.

Stwierdzam iż przedstawiona rozprawa pt. „**Prądnicą synchroniczną ze wzbudzeniem hybrydowym**” opracowana przez Pana mgr inż. **Stanisława Gawrona** stanowi samodzielne rozwiązanie zadania badawczego i spełnia wszystkie wymagania stawiane pracom doktorskim przez Ustawę o Tytule Naukowym i Stopniach Naukowych oraz o Stopniach i Tytule w Zakresie Sztuki z dnia 14 marca 2003 r. (Dz. U. Nr. 65, poz. 595)

W związku z tym **stawiam wniosek o przyjęcie** przedstawionej pracy **jako rozprawy doktorskiej** i **dopuszczenie** jej Autora Pana mgr inż. Stanisława Gawrona do **publicznej obrony pracy**.

Prof. dr hab. inż. Ignacy Dudzikowski,
Politechnika Wrocławska,
Wydział Elektryczny,
Instytut Maszyn, Napędów i Pomiarów Elektrycznych,
ul. Smoluchowskiego 19, 50-372 Wrocław

Wrocław 28.06.2013

Recenzja rozprawy doktorskiej
mgr inż. Stanisława Gawrona p.t. „Prądnicą synchroniczną ze wzbudzeniem
hybrydowym” opracowanej pod kierunkiem
prof. dr hab. Tadeusza Glinki

Wniosek dodatkowy

Biorąc pod uwagę wysoki poziom merytoryczny rozprawy, zastosowane zaawansowane metody analizy, pomiarów i modelowania, nowoczesność podjętej tematyki, pełny cykl badawczy pracy, bardzo ciekawe wyniki obliczeń i badań eksperymentalnych, precyzyjnie sformułowane wnioski oraz wzorową stronę graficzną pracy, uważam recenzowaną pracę za wyróżniającą. Zgłaszam wniosek o wyróżnienie rozprawy doktorskiej pt. „Prądnicą synchroniczną ze wzbudzeniem hybrydowym” autorstwa Pana mgr inż. **Stanisława Gawrona**.

Dodatkowym argumentem jest dorobek naukowy Doktoranta w liczbie 36 publikacji, 5 zgłoszeń patentowych, uczestnictwo w realizacji 13 projektów badawczych (finansowanych przez NCN, NCBiR, POIG). Doktorant uczestniczył w ponad 20 opracowaniach technologiczno- wdrożeniowych. Jest również laureatem 2 prestiżowych wyróżnień. Praca była realizowana w ramach projektu badawczego.

